

AKATEMIAN JALKAVÄKI: LAPSI, POSTDOC, PANDEMIA - RAKKAUTTA JA RAJOITUKSIA

Juha Tiihonen

Isä, laskennallinen fyysikko, ja Tennesseeen kenties top3-jäynähenkisin Tampereen teekkari.

Kalle Nordling

Alunperin Otaniemestä valmistunut tekkarihenkinen ilmakehätutkija Oslost.

Kun Juhan esikoinen kohtasi isovanhempansa ensi kertaa, niin järkytyshän siitä syntyi. Päälle vuoden ikäisenä hän oppi juuri vierastamaan vartuttuaan koko pienen ikänsä eristyksillä toisella mantereella. Pandemia iski yllättäen kesken isän postdoc-kauden, ja pakotti rajoitteita meidän jokaisen elämään. Myös Kallen esikoinen syntyi maskipakon ollessa huipussaan. Hän oppii kuitenkin nopeasti erottamaan hymyt maskien takaa - lapsi sopeutuu häikäisevän nopeasti.

Vielä aikuisiälläkin me nuoret tutkijat yritämme sopeutua elämää järjestyttävien muutosten ikeessä. Pysyvä työpaikka on etäinen unelma ja muutaman vuoden rahoituskin kuin lottovoitto. Väitöskirjan jälkeen pitäisi kai muuttaa ulkomaille, vieraaseen maahan ja tutkimusryhmään. Tällainen elämä on vaikeasti ennustettavaa - siis kaoottista, sanoisi nobelisti. Onko rakkaus tutkimusta kohtaan rajoituksia vahvempaa?

Meillä allekirjoittaneella, ja ehkä muillakin, on ollut ainutlaatuinen tilaisuus räpiköidä tutkijauran harvinaisessa kolmoispuoleisessa: korona, ensi vanhemmuus ja muutto ulkomaille. Siinä onkin mittailtu sopeutumiskykyä ja rakkautta yli rajojen.

Muistamme sen järkytyksen, kun makuuhuoneesta tuli uusi työpiste eikä kanssaihmissiä nähnyt kuukausiin paitsi videopuheluissa. Viikot valuiivat eteenpäin loputtoman epävarmuuden merkeissä: eikö tämän pitänyt jo helpottaa? Rajoituksista tuli täyttä totta, ja niiden varjossa näimme entisen elämän uudessa valossa. Tavaltaan ihastuimme, vaikka se veikin meiltä yönunet ja terveelliset elintavat.

Pieni lapsi tuo omat rajoituksensa tutkimusarkeen, varsinkin etätöissä. Se tuntuu välillä katkeralta, kun tietää perheettömien kollegoiden kilpailevan samoista meriiteistä ja rajallisista resursseista. Perheellisen työpäivä ei voi venyä määräänsä pidemmäksi, tai se luultavasti keskeytyy, kun pieni olento kömpii syliin ja osallistuu kanssasi huippututkimukseen tai kolum-

nin kirjoittamiseen. Keskittyminen pirstaloituu, kun kuuntelee jatkuvasti mitä lapsi mahtaa tehdä juuri nyt. Nieleekö se legopalikoita vai rakentaako se salaa Kuolontähteä olohuoneeseen? Huudetaanko nälkää vai jotain muuta elämän suurinta katastrofia?

Tämäkin kolumni valmistui myöhässä, kun lapselle iski yllättäen nuha. Mitä jos sama tapahuisi tärkeälle rahoitushakemukselle tai konferenssiesitelmälle? Mitä jos... Edes lyhyen tähtäimen ennustettavuus tässä kaoottisessa systeemissä on melko heikkoa.

Onneksi fysiikan prosesseista tunnemme, että äkillistä muutosta seuraa vääjäämätön, joskin pitkälinen paluu tasapainoon. Totuimmehan jo etätyöskentelyyn, jopa niin hyvin, ettei saavutusta edusta haluttaisi päästää irti. Tuoreina isinä meille tarjoutui ainutlaatuinen sauma tehdä samanaikaisesti töitä ja seurata lähietäisyydeltä lastemme varttumista.

Ehkä myös itse hieman kasvoimme ja viisasuimme. Korona toi tutkimusyhteisöihin Slackin ja Teamsin ja huuhtoi mennessään monta turhaa kokousta ja kaukolentoa. Lapsi pakotti työajan hallintaan enemmän ryhtiä ja rutiinia kuin yksikään HR:n kalvosulkeinen. Kun ulkomailla vieras kielikin alkoi sujua - tutkimus-

jargonista puhumattakaan - saattoi kotimaahan soitella uutta itsevarmuutta puhkuen. Se otti oman aikansa, mutta pelko meni pois.

Ajan myötä myös taapero pääsee yli peloistaan, ja hänestä tulee rakas ystävä isovanhemmille, joita aluksi kammoksui. Lapsi vapautuu ja alkaa tutkia kaikkea ympärillään iloisen tietämättömänä elämän tulevista epävarmuuksista ja rajoituksista.

Yhteiskunta on palaamassa pandemian jälkeen takaisin normaaliin. Samoin me perheelliset tutkijat palaamme kaoottisten elämiemme pariin. Rajat ovat taas auki ulkomaille, jossa uranäkymiä riittää kotimaata runsaammin. Myös takaisin pääsee, kenties monta kokemusta ja kontaktia rikkaampana. Mikä parasta, virtuaalitapaamisten aikakaudella jalka pysyy oven välissä entistä vahvemmin vapaassa maailmassa, jossa verkkoyhteydet eivät noudata maantieteellisiä rajoja.

Lapsi vain on rajoitus, jota ei voi purkaa. Eikä tarvitse. Ajan myötä myös vanhempi pääsee yli siitä, että rajat ovatkin rakkautta. Lapsi luo kaaoksesta järjestystä ja pysyvyyttä. Se ei vahingoita nuoren tutkijan kasvua, vain suuntaa sen uudelleen.

